

АЦЭНКІ ТВОРЧАСЦІ В. ДУНІНА–МАРЦІНКЕВІЧА НА РУБЯЖАХ СТАГОДДЗЯЎ (канец XX – пачатак XXI ст.)

Артыкул з'яўляецца працягам першай часткі, надрукаванай у № 4(31) за 2008 г. Аналізуюцца паказальныя, характарыстычныя публікацыі па творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча, зробленыя на рубяжы XX і XXI стст (літаратуразнаўчыя, мовазнаўчыя, метадычныя), прыводзіцца агляд навуковых мерапрыемстваў, на якіх аналізавалася дзейнасць гэтага пісьменніка. Такі агляд дазваляе прасачыць працэс асэнсавання значнасці спадчыны Беларускага Дудара для нашай культуры і выніковасць гэтага працэсу ў кантэксце гістарычнай рухомасці яго твораў. Супастаўляюцца, аналізуюцца крытычныя ацэнкі твораў В. Дуніна-Марцінкевіча, зробленыя такімі даследчыкамі, як І. Запрудскі, Н. Мячоўская, А. Рагуля, Я. Янушкевіч і інш.

У канцы XX – пачатку XXI ст. дакументы, звязаныя з жыццём і творчасцю В. Дуніна-Марцінкевіча, яго творчая спадчына, грамадзянская дзейнасць асэнсаваліся найчасцей у навуковых артыкулах, выступленнях на навуковых канферэнцыях такімі літаратуразнаўцамі, як Я. Янушкевіч, Ул. Содаль, Ул. Мархель, А. Мальдзіс, В. Рагойша, А. Рагуля, І. Багдановіч, С. Ганчарова-Грабоўская і інш. Асобнымі выданнямі выйшлі даследаванні “Спасцігаючы Дуніна-Марцінкевіча: Спроба навуковай сістэматызацыі дакументаў і матэрыялаў” (Мінск, 1988) Г. Кісялёва, “Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч” (Мінск, 1992), “Адраджэнне славян і творчасць В. Дуніна-Марцінкевіча” (Мінск, 1993) Я. Навуменкі, “Беларускі дудар: Праблемы славянскіх традыцый і ўплываў у творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча” (Мінск, 2001), “Славянскія матывы і рэмінісцэнцыі ў творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча” (Мінск, 2003) Я. Янушкевіча.

У 1988 г. Я. Янушкевіч апублікаваў сваё даследаванне “Лёс беларускага “Пана Тадэвуша” ў перакладзе Дуніна-Марцінкевіча”. “*Пераклад Дуніна-Марцінкевіча з’явіўся яркім доказам паспяховага развіцця маладой беларускай літаратуры. Дунін-Марцінкевіч адразу спрабаваў паставіць яе ў шырокі кантэкст еўрапейскіх літаратураў*” [1, с. 87]. Такая выснова знаходзіць падмацаванне фактамі: разглядаюцца ўзроўні закончанасці перакладу ў адносінах да арыгіналу, лёс перакладу, прычыны яго забароны, метадычна-моўныя шляхі перакладу і яго стыль, праблемы літаратурнага і моўнага развіцця, з якімі сутыкнуўся перакладчык, ацэнкі перакладу ў рэцэнзіях XIX ст. і інш.

У 2005 г. часопіс “Роднае слова” распачаў цыкл публікацый, прымеркаваных да 200-годдзя з дня нараджэння В. Дуніна-Марцінкевіча. Сярод іх – даследаванні Я. Янушкевіча пра бацькоў пісьменніка (2005, № 5), яго брата (2005, № 9), дачку Камілу (2007, № 3), дзядоў (2007, № 5), першую жонку (2007, № 9), а таксама пра Люцінку (2005, № 11; 2006, №№ 2, 5), кнігі Беларускага дудара і іх выдаўцоў (2006, № 8). Гэтыя публікацыі грунтуюцца на архіўных дакументах, гістарычных сведчаннях і ўяўляюць цікавасць не толькі непасрэдна ў адносінах да гісторыі сям’і пісьменніка і яго продкаў, але і як матэрыялы, якія ўзнаўляюць атмасферу эпохі, што дала беларусам В. Дуніна-Марцінкевіча. Цікавай у гэтых адносінах з’яўляецца публікацыя Я. Янушкевіча¹, у якой ён на падставе аналізу даку-

¹ Янушкевіч, Я. Калі Халімон ездзіў на караначыю? Быліца “Халімон на караначыі “Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча” / Я. Янушкевіч // Роднае слова. – 2008. – № 1. – С. 22-23.

ментаў, фактаў жыцця Беларускага дудара і тэксту “Халімона на каранацыі” палемізуе і аспрэчвае “*аматарскі пошук*” пісьменніка Ул. Ліпскага² ў адносінах да праблемы “*вандроўка на каранаванне Марцінкевіча*”. Паказальнасць гэтага, як і іншых артыкулаў даследчыка, у тым, што Я. Янушкевіч не пакідае на павер нічога з новых знаходак у адносінах да жыцця, мастацкай фактуальнасці твораў аўтара “Халімона на каранацыі”.

Згаданыя вышэй і іншыя навуковыя прэзентацыі архіўных знаходак Я. Янушкевіча, пададзеныя ім характарыстыка адпаведных этапаў жыцця В. Дуніна-Марцінкевіча ў кантэксце фактаў з гістарычных дакументаў, публікацыі Ул. Содаля³ і інш. сведчаць пра багацце матэрыялу, які можна выкарыстоўваць у працэсе выкладання беларускай літаратуры XIX ст. у ВНУ і школе. Тым болей, што пры вывучэнні беларускай літаратуры ў школе, як адзначае І. Запрудскі, «*для кожнага пісьменніка XIX ст. варта знайсці нейкі адметны момант ці аспект, стрыжнявы і цікавы, які б вылучаў асобу творцы з шэрай, безаблічнай, стэрэатыпнай “адзінай пльні”*» [2, с. 59].

Арыентуючыся на гэтую і іншыя задачы, І. Запрудскі прапаноўвае характарыстыку лірыкі кахання В. Дуніна-Марцінкевіча, разглядаючы яе ў кантэксце фактаў асабістага жыцця пісьменніка. Даследчык прапаноўвае характарыстыку Марцінкевічавых вершаў, якія сведчаць аб тым, што “*на танальнасць гэтых твораў не магла не паўплываць сітуацыя своеасаблівай жыццёвай разгубленасці, у якой нечакана апынуўся паэт пасля смерці жонкі*” [2, с. 61]. І. Запрудскі прадстаўляе асаблівасці лірыкі чакання і асалоды В. Дуніна-Марцінкевіча, яе характэрныя рысы: *галантнасць, далікатнасць, “гжэчнасць”, рамантычная ўзвышанасць*; цыкл вершаў, створаны ў другой палове 1854 г., вызначае як *своеасаблівы інтымны дзённік творцы*.

Калі згаданае вышэй даследаванне ў большай меры тэарэтычнае, яго высновы настаўнік мусіць творча адаптаваць да вывучэння творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча, то навукова-метадычны артыкул А. Рагулі “*Дом маленькі ды чысты і поўны спакою*” (“*Беларускі ідэал і рэчаіснасць у творчасці Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча. IX клас*”), *Роднае слова*, 2007, № 11) аб сістэме ўрокаў пры вывучэнні “Ідыліі” вызначаецца спалучэннем літаратуразнаўча-эстэтычнага аналізу “Ідыліі” і метадычных парад дзеля эфектыўнага вывучэння гэтага твора ў школе. Настаўнікам даволі часта цяжка арганізоўваць працу з вучнямі ў кантэксце вывучэння пытанняў тэорыі літаратуры, эстэтычнага аналізу мастацкага тэксту. У сувязі з гэтым назіранні і высновы А. Рагулі адносна творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча і асаблівасцяў вывучэння яго “Ідыліі” ў школе⁴ – гэта каштоўная дапамога як настаўнікам, так і метадыстам, выкладчыкам і студэнтам ВНУ.

² Ліпскі, У.Я. Праўдзівы аповяд пра твой і мой радавод / У. Ліпскі. – Мінск: Беларусь, 1998.

³ “Беларускі дудар” аб фальварку Панюшкавічы (*Роднае слова*, 1998, № 1), «Ілюстраваная энцыклапедыя. Альбом “Вінцэнт Якуб Дунін-Марцінкевіч”» (*Роднае слова*, 1998, № 7), “Фотаздымак на вякі” – аб хрэстаматыійым здымку В. Дуніна-Марцінкевіча (*Роднае слова*, 2008, № 1) і інш.

⁴ *Непахіснасць пісьменніка ў змежанні за лёс Бацькаўшчыны, фальклорная эстэтыка ў яго творах і гратэсчная традыцыя беларускага фальклору, рух ад “тэатра масак” да “гратэсчнага рэалізму”, выкарыстанне пазыткі абсурдызму ў ўвасабленне правага абсурду, мэта ўмоўных сітуацый, сэнс аўтарскай задумы “Ідыліі”, праца над зместам “Ідыліі” ў адпаведнасці з вызначанай тэматыкай урокаў: выхад на спасціжэнне асветніцкай ідэі Дуніна-Марцінкевіча, асэнсаванне сутнасці тэатра масак, сутнасць сімволікі пераапраанання, карчма як адпраўны пункт сэнсавай дынамікі ў п’есе, характарыстыка вобразаў, вобраз Юліі як пераканальнае мастацкае ўвасабленне ідэі нацыянальна свядомай інтэлігенцыі, рухомая сістэма двайнікоў і антыподаў, аналіз паваротаў у развіцці інтрыгі, тры кірункі жыццядзеяння нацыі, які акрэсліў В. Дунін-Марцінкевіч, – карчма (алкаголь), модны свет, беларускі дом; прапаноўваюцца таксама і цікавыя формы правядзення заключных заняткаў па “Ідыліі”.*

Звяртаюць на сябе ўвагу метадычныя публікацыі настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры, напрыклад, “Абагульняльны ўрок па п’есе Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча “Ідылія” ў VIII класе” (Роднае слова, 1997, № 1) Л.С. Вальнец, “Вывучэнне творчасці Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча ў X класе” (Роднае слова, 2003, № 2) Т.І. Балдышэўскай, “Ад рамантызму да рэалізму. Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч і яго п’еса “Пінская шляхта” (Роднае слова, 2006, № 8) М.І. Кавальчук, а таксама навукоўцаў: “Некаторыя аспекты вывучэння “Пінскай шляхты” В.І. Дуніна-Марцінкевіча” (Веснік Брэсцкага ўніверсітэта, 2003, № 3) У.І. Лебедзева і інш.

На працягу ад года першапублікацыі “Пінскай шляхты” (1918, газ. “Вольная Беларусь”) да цяперашняга часу гэты твор быў заўсёды ў цэнтры ўвагі даследчыкаў не толькі творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча, але і гісторыі беларускай драматургіі і тэатра. Пры гэтым варта заўважыць, што ніколі так катэгарычна не ставілася пытанне адносна аўтарства “Пінскай шляхты”, як гэта адбылося ў пачатку XXI ст. (артыкул Н. Мячкоўскай “Вінцент Дунін-Марцінкевіч не быў автором водевіля Пінская шляхта” ў аўстрыйскім славістычным выданні (2000 г.)), і не абаранялася права В.Дуніна-Марцінкевіча на “Пінскую шляхту” (доказы і вывады Я. Янушкевіча) ажно да 2008 г., калі, напрыклад, вынесеная ў заглавак артыкула Н. Мячкоўскай выснова даволі актыўна і заклапочана абмяркоўвалася на Міжнароднай канферэнцыі “Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч у еўрапейскім кантэксце”.

Падаючы “хронологию и разбор известий о Пинской шляхте” [3, с. 225-231], аналізуючы “текст водевиля “пінчуцкай гаворкі” и его вариант, “выпраўлены на беларускі лад” [3, с. 232-233], “различия в художественных принципах письма” “Пінскай шляхты” і “Залётаў” [3, с. 233-234], “поэтическую искусность” “Пінскай шляхты” ў параўнанні з “Залётамі” [3, с. 234], “сценическую легкость”, “игру слов”, “иронию”, “пародию” “Пінскай шляхты” [3, с. 234-237], даследчыца выказвае меркаванне аб тым, што аўтарам “Пінскай шляхты” магла быць асоба, для якой “судебные заседания были службой, бытом”, прывёўшы той факт, што “Дунин-Марцінкевіч не служил в земском суде и был далек от казенных учреждений”, а таму не мог так дакладна адлюстраваць працэдуру судовага следства. Пры гэтым даследчыца прапаноўвае катэгарычныя і адназначныя вывады: “Анализ всех известных релевантных для темы документальных источников убеждает, что они не содержат бесспорных доказательств того, что водевиль Пинская шляхта (1866 г.?) написан Дуниным-Марцінкевичем. <...> язык обеих известных редакций Пинской шляхты, как и язык полностью “белорусифицированных” Залётаў, нельзя атрибутировать Дунину-Марцінкевичу. <...> Поэтика Пинской шляхты вполне определенно отличается от сочинений Дунина-Марцінкевича на белорусском языке, в том числе и от произведения, самого близкого к Пинской шляхте по времени создания (если принять дату 1866 г.) – комедии Залёты (1870 г.) – большей искусностью, живостью, сценичностью. Только в водевиле Пинская шляхта есть игра слов, каламбуры, иронические и пародийные пассажи. Virtuозное пародирование судебного разбирательства позволяет думать, что ПШ написана юристом” [3, с. 238].

Я. Янушкевіч, паставіўшы “Пінскую шляхту” ў кантэкст усходнеславянскай літаратуры XIX ст., адзначае, што “таленавітаму камедыёграфу падуладнай была не толькі арыгінальная пабудова сюжэта сатырычнай камедыі, але і апрацоўка дыялектаў розных рэгіёнаў Беларусі. <...> Мова <...> твора – сплаў розных дыялектных рыс” [4, с. 21]. Пры гэтым даследчык робіць вывады аб “сатырычнай скіраванасці” “Пінскай шляхты”, якая “абумоўлена жанравым выбарам твора” – “фарс-вадэвіль”. Такі вывад у спалучэнні з высновай аб Марцінкевічавай “абазнанасці ў агульнай гісторыі на землях, якія раней уваходзілі ў склад Вялікага княства Літоўскага”, [4, с. 21], на нашу думку, ускосна сведчыць пра асаблівасці адлюстравання В. Дуніным Марцінкевічам судовага следства

менавіта ў такой падрабязна сатырычнай форме, як гэта ёсць у творы (магчыма-масць такога адлюстравання гэтым аўтарам падваргае сумненню, як відаць з прыведзеных вышэй фактаў, Н. Мячкоўскай).

Акрамя таго, Я. Янушкевіч у прадмове да выдання “Пінскай шляхты” В. Дуніна-Марцінкевіча (2008) звяртае ўвагу на тое, што “толькі ў Нацыянальным гістарычным архіве Беларусі захоўваецца каля дзесятка судовых спраў з удзелам В. Дуніна-Марцінкевіча, з бальшыні якіх “калежскі сакратар, шляхціц Менскай губерні” праўдзіва “виртуозно” выблытаўся. Яшчэ што схіляе пакідаць “Пінскую шляхту” за Марцінкевічам – гэта тое, што якраз у ягонай карэспандэнцыі ўпершыню геніяльны твор згаданы поруч з пералікам іншых аўтарскіх кніг” [5, с. 10].

Я. Янушкевіч звяртае таксама ўвагу на тое, што аўтар “Пінскай шляхты” вызначаецца “абазнанасцю ў мове, якой карысталіся насельнікі ВКЛ, блізкай да мовы жыхароў Піншчыны (“старабеларускай” або “стараўкраінскай”, як называюць яе некаторыя даследчыкі)” [4, с. 21]. На падставе гэтых і іншых вывадаў даследчык робіць наступную выснову: “Тое, што на ёй [такой мове. – А.М.] стваралася “Пінская шляхта”, важка сцвярджае пра валоданне драматургам дыялектам гэтага рэгіёна – вельмі істотны факт у святле спрэчнай, разлічанай на танную сенсацыю, публікацыі Н. Мячкоўскай, якая цалкам адмаўляе аўтарства пісьменніка, не паказваючы пры гэтым на кагосьці іншага як на патэнцыяльнага аўтара” [4, с. 21].

Нягледзячы на тое што публікацыя Н. Мячкоўскай з’явілася ў 2000 г., “між айчыннымі літаратуразнаўцамі, – як адзначае Я. Янушкевіч (2008), – спрэчка па дадзенай праблеме фактычна не адбылася з відавочнага: нататка <...> не падмацавана аніякімі аргументамі, якія б аспрэчвалі прыналежнасць камедыі класіку” [5, с. 10].

На згаданай ужо Міжнароднай канферэнцыі “Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч у еўрапейскім кантэксце” дастаткова часта згадвалася адмаўленне аўтарства В. Дуніна-Марцінкевіча адносна “Пінскай шляхты”, выказанае Н. Мячкоўскай. Прагучалі нават пытанні накшталт такога: “Як жа цяпер адносіцца да вывучэння гэтага твора ў сярэдняй школе як прыналежага пярэ В. Дуніна-Марцінкевіча?”. Выказваліся прапановы аб правядзенні спецыяльнага лінгвістычнага даследавання п’есы з выкарыстаннем камп’ютэрных праграм. Дастаткова слушнай была выснова прафесара А.І. Мальдзіса⁵ аб тым, што нельга не браць пад увагу і такі факт: В. Дунін-Марцінкевіч спецыяльна стылізаваў мову свайго твора пад пінскі дыялект⁶ з-за канспірацыйных мэт дзеля таго, каб у выпадку абвінавачванняў яго ў паклёпе на царскія судовыя парадкі адмовіцца да гэтага твора, стыль якога, маўляў, не суадносіцца са стылем іншых яго твораў.

Сведчаннем значнасці спадчыны В. Дуніна-Марцінкевіча для беларускай культуры і літаратуры могуць быць таксама і міжнародныя навуковыя форумы канца XX – пачатку XXI ст., на якіх характарызавалася творчасць пісьменніка: Міжнародная навуковая канферэнцыя “Адам Міцкевіч і нацыянальныя культуры”⁷, XIII Міжнародны з’езд славістаў⁸, Міжнародныя Ракаўскія чытанні “Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч і працэс міжславянскіх літаратурных узаемаасувязяў”⁹, а так-

⁵ Выснова агучана ў адным з каментарыяў да выступленняў на секцыі “Творчасць В. Дуніна-Марцінкевіча: еўрапейскі і нацыянальны кантэксст”, працай якой кіраваў прафесар А.І. Мальдзіс.

⁶ Я. Янушкевіч такі прыём называе “мажлівым творчым прыёмам” – адсюль вынікае розначытанне аўтэнтыка: “Разам з сюжэтнай фабулай драматура бліскача разыграў і мову сваіх герояў, дзе спалучыліся рысы палескіх гаворак, беларускай і ўкраінскай моў” [12, с. 11].

⁷ Мінск, 7 – 11 верасня 1998 г.

⁸ Любляна, 2003 г.

⁹ Вёска Пяршаі Валожынскага раёна, 20 чэрвеня 2004 г.: насустрач 200-годдзю з дня нараджэння В. Дуніна-Марцінкевіча.

сама Міжнародная канферэнцыя “Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч у еўрапейскім кантэксте”¹⁰ і інш.

На Міжнароднай навуковай канферэнцыі “Адам Міцкевіч і нацыянальныя культуры” характарызаваліся “Быліцы. Расказы Навума” ў кантэксте творчасці А. Міцкевіча (Ул. Мархель “*Матывы Радзімы ў творчасці Адама Міцкевіча і яго паслядоўнікаў на Беларусі*”), уплыў міцкевічаўскага рамантызму на творчасць В. Дуніна-Марцінкевіча (І. Багдановіч “*Творчасць Адама Міцкевіча і станаўленне беларускамоўнай рамантычнай традыцыі*”), пераклад “Пана Тадэвуша” А. Міцкевіча, зроблены В. Дуніным-Марцінкевічам (М. Воінаў “*Пан Тадэвуш*” Адама Міцкевіча ва ўсходнеславянскіх перакладах”).

На XIII Міжнародным з’ездзе славістаў разглядалася “ўзнаўленча-перастваральная праца” В. Дуніна-Марцінкевіча над паэмай А. Міцкевіча “Пан Тадэвуш” (Ул. Мархель “*Адам Міцкевіч у беларускіх перакладах*”), славянскія матывы і рэмінісцэнцыі ў творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча (аднайменны даклад Я. Янушкевіча).

На Міжнародных Ракаўскіх чытаннях “Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч і працэс міжславянскіх літаратурных узаемасувязяў” прагучала звыш 30 выступленняў, праблемнае поле якіх ахоплівала, як адзначана ў “Выніковай рэзалюцыі канферэнцыі”, наступныя актуальныя пытанні: “Творчасць В. Дуніна-Марцінкевіча ў кантэксте еўрапейскіх літаратур: тыпалогія, рэцэпцыя, мастацкі пераклад; Творчасць В. Дуніна-Марцінкевіча і шляхі самавызначэння беларускага народа; В. Дунін-Марцінкевіч і праблема беларуска-польскай бікультурнасці; Вывучэнне творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча ў сярэдняй школе і ВНУ; Валожыншчына ў жыцці і творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча; Мясціны В. Дуніна-Марцінкевіча як фактар літаратурнага краязнаўства і чынік міжнароднага турызму” [6, с. 21].

У “Выніковым дакуменце” Міжнароднай канферэнцыі “Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч у еўрапейскім кантэксте”, акрамя іншага, адзначана, што ўдзельнікі канферэнцыі “прызнаюць неабходным развіваць міжнароднае супрацоўніцтва ў напрамку каардынацыі дзейнасці, скіраванай на выяўленне і ўвядзенне ў навуковы і культурны ўжытак матэрыялаў, звязаных са спадчынай Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, у тым ліку з выкарыстаннем новых інфармацыйных тэхналогій; разглядаюць у якасці прыярытэтных наступныя напрамкі дзейнасці па вывучэнні і прапагандзе творчай спадчыны Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча: <...> утварэнне навуковай рады па захаванні і выкарыстанні літаратурна-мастацкай спадчыны В. Дуніна-Марцінкевіча на базе Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа НАН Беларусі; падрыхтоўку і выданне твораў В. Дуніна-Марцінкевіча, навуковых манаграфій, навуковых дапаможнікаў, матэрыялаў і дакументаў, прысвечаных жыццю і творчасці пісьменніка; <...> распрацоўку адпаведнымі навуковымі і творчымі структурамі супольных праектаў супрацоўніцтва па ўвядзенні ў нацыянальныя кантэксты творчай спадчыны В. Дуніна-Марцінкевіча; <...> зьяўляюцца да Міністэрства культуры, Мінскага аблвыканкама, Мінгарвыканкама, зацікаўленых міністэрстваў і ведамстваў з наступнымі прапановамі: <...> па ўшанаванні памяці В. Дуніна-Марцінкевіча ў мясцінах, звязаных з яго жыццём і дзейнасцю (Панюшкавічы, Люцінка, Магілёў, Мінск, Бабруйск, Валожын, Івянец, Пяршаі, Ракаў і інш.); <...> заснаваць рэспубліканскую прэмію імя В. Дуніна-Марцінкевіча ў галіне драматургіі і тэатра <...>”¹¹.

¹⁰ Мінск, 5 – 6 лютага 2008 г.; арганізавана Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі, Нацыянальнай камісіяй Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА, Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь.

¹¹ Цытуецца па праекце “Выніковага дакумента”, прынятага на канферэнцыі 6 лютага 2008 г.

Своеасаблівым падарункам чытачам і навукоўцам стала выданне, прыведзенае да юбілею В. Дуніна-Марцінкевіча, першага тома збору яго твораў (2008, творчая спадчына прадстаўлена ў арыгінале: на беларускай, польскай і “пінчуцкай” мовах), а таксама кнігі “Класіка: В. Дунін-Марцінкевіч. Пінская шляхта: аўтэнтык, бел., англ., ням., поль., рус. мовы <...>” (Мінск, 2008), укладальнікам якой з’яўляецца Я. Янушкевіч.

Такім чынам, як сведчаць прыведзеныя вышэй факты, творчасць В. Дуніна-Марцінкевіча ад самага пачатку ўваходу яе ў гісторыю літаратуры была і з’яўляецца прадметам літаратуразнаўчых даследаванняў, якія вызначаюцца сваёй актуальнасцю і дыскусійнасцю. Змена стагоддзяў прыносяць не толькі новыя сацыяльна-эканамічныя ўмовы ў развіцці нашага грамадства, але і змены ў мысленні грамадзян, іх адносінах да сучаснасці і да мінулага. І гэтак мінулае, у тым ліку і літаратурна-мастацкая творчасць, ацэньваецца навукоўцамі з пазіцыі маючага быць сёння як своеасаблівы ўзор для пераймання на ўзроўні грамадзянскага ўчынку ва ўмовах, калі творчая асоба павінна рабіць выбар на карысць той ці іншай грамадскай ідэі, плыні і інш. У гэтых адносінах творчасць В. Дуніна-Марцінкевіча ў літаратуразнаўчых ацэнках розных часоў успрымаецца і ацэньваецца як узор імпульсу ў руху да нацыянальнага не толькі ва ўмовах XIX ст., а і наступных перыядаў ужо ў новых грамадскіх умовах.

ЛІТАРАТУРА

1. **Янушкевіч, Я.** Лёс беларускага “Пана Тадэвуша” ў перакладзе Дуніна-Марцінкевіча / Язэп Янушкевіч // Спадчына. – 1998. – № 6. – С. 78-99.
2. **Запрудскі, І.** Лірыка кахання Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча / І. Запрудскі // Роднае слова. – 2002. – № 9. – С. 59-63.
3. **Мечковская, Н.** Винцент Дунин-Марцинкевич не был автором водевиля *Пинская шляхта* / Н. Мечковская // Wiener Slawischer Almanach 46. – Bd. – С. 225-238.
4. **Янушкевіч, Я.** Славянскія матывы і рэмінісцэнцыі ў творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча / Язэп Янушкевіч: Нац. акад. нав. Беларусі, Ін-т літ. імя Янкі Купалы, Беларус. кам. славістаў. – Мінск: Хурсік, 2003. – 33 с.
5. **Янушкевіч, Я.** Паводле дэкрэту ад 2988 года, альбо 3 каго смяемся? / Язэп Янушкевіч // Класіка: В. Дунін-Марцінкевіч. Пінская шляхта: аўтэнтык, бел., англ., ням., поль., рус. мовы; К. Вераніцын. Тарас на Парнасе: бел., англ., балг., ісл., ням., поль., рус., укр. мовы / уклад., агул. рэд., прадм. Я. Янушкевіча. – Мінск, 2008. – С. 7-12.
6. Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч і працэс міжславянскіх культурных узаемазвязей: матэрыялы V Міжнар. Ракаўскіх чытанняў, в. Пяршаі Валожынскага р-на, 20 чэрв. 2004; пад рэд. В.П. Рагойшы, М.В. Хаўстовіча. – Мінск, 2005. – 91 с.